Collegebeleid nieuwkomers

Gemeente Peel en Maas, vastgesteld op 21-12-2021

[redacted]

Collegebeleid nieuwkomers

De samenleving verandert continu. Het thema nieuwkomers is en blijft hierdoor relevant. Het is een complex thema omdat het gaat over aanpassen, inpassen, elkaar (leren) begrijpen en het verschil in culturen. Het thema nieuwkomers raakt vele beleidsterreinen: cultuur, werk en inkomen, sport, wonen, zorg, onderwijs en gemeenschapsontwikkeling. Het vraagt om een integrale werkwijze. In dit collegebeleid worden dilemma's beschreven en oplossingsrichtingen aangedragen.

In principe kunnen we iedere nieuwe inwoner van Peel en Maas als nieuwkomer beschouwen. Het beleid richt zich echter in het bijzonder op twee groepen nieuwkomers in Peel en Maas: **statushouders en arbeidsmigranten**. We lichten het samenleven met de arbeidsmigranten en statushouders toe vanwege hun migratie achtergrond en de daarmee samenhangende culturele verschillen.

Het onderwerp 'nieuwkomers' raakt naast de gemeenschappen ook ons als lokale overheid vanwege de wetten en taken de we moeten uitvoeren en de kansen die we de lokale economie willen bieden. De gemeentes hebben vanaf 1 januari 2022 de regierol bij het inrichten en monitoren van het gehele inburgeringstraject van statushouders. Daarnaast zijn wij verantwoordelijk voor het behalen van de taakstelling. Er is, ook op nationaal niveau, steeds meer aandacht voor de komst van (tijdelijke) arbeidsmigranten. We hebben hier (nog) geen wettelijke taak in. Wij willen hier wel graag een voortrekkersrol in innemen gezien de grote hoeveelheid arbeidsmigranten die verblijven in Peel en Maas.

Het doel van het actualiseren van het beleid is om het laten aansluiten op de actuele vragen en behoeftes van de nieuwkomers, gemeenschappen én de overige betrokkenen zoals zorg,- en onderwijsinstellingen en de ondernemers. Er wijzigen geen beleidsregels of verordeningen. Het collegebeleid nieuwkomers vervangt het 'collegebeleid integraal beleid arbeidsmigranten 2019' en het 'collegebeleid nieuwkomers uit 2017.

Begrippenlijst

Nieuwkomers: verzamelnaam voor iedereen die zich vanuit elders in het land of vanuit het buitenland in Peel en Maas vestigt.
Statushouder: een asielzoeker met een voorlopige of voorwaardelijke verblijfsvergunning.
Arbeidsmigrant: persoon van tenminste 18 jaar, afkomstig uit een ander land, die op grond van het paspoort (alleen vanuit landen van de Europese Unie) of tewerkstellingsvergunning legaal in Nederland mag verblijven en arbeid verrichten.
Taakstelling: het aantal statushouders die we dienen te huisvesten in Peel en Maas. De taakstelling wordt halfjaarlijks door het Rijk vastgesteld.
Shortstay: verblijfstermijn van een arbeidsmigrant die verblijft in Peel en Maas tot 18 maanden.
Longstay: permanente verblijfsduur (in het geval van arbeidsmigranten vanaf 18 maanden).
Leerontwikkelroutes: een samenwerkingsverband gericht op het individu (de inwoner), de gemeenschap, onderwijs, ondernemers en de gemeente. Er wordt gezocht naar passend individueel werk,- en scholingsaanbod (routes) waarbij gebruik wordt gemaakt van laagdrempelig en persoonlijk contact. De doelstelling hiervan is dat iedereen mee kan doen.
Re-integratieplicht: er geldt een re-integratieplicht voor mensen in de bijstand. Iemand werkt mee aan re-integratie om zo snel mogelijk betaald werk te krijgen.

INHOUDSOPGAVE

1.Context nieuwkomers beleid **4**

Coalitieakkoord en kaderstelling van Peel en Maas 4

Een veranderende samenleving: verscheiden en vlottend (wisselend) 5

Verscheidenheid en vlottendheid in Peel en Maas 6

2.Uitgangspunten tijdelijk en langdurig verblijf nieuwkomers **7**

3.Nieuwkomers aan het woord **8**

4.Samenwerkingspartners aan het woord **11**

5.Meervoudigheid van overheidsrollen **12**

Leerontwikkelroutes 13

6.Actielijnen **14**

1. Context nieuwkomers beleid

Coalitieakkoord en kaderstelling van Peel en Maas

Statushouders

Statushouders zijn in Peel en Maas van harte welkom en we voldoen aan de taakstelling zoals wij die door de Rijksoverheid opgelegd krijgen, zo staat ook in het huidige coalitieakkoord (2018-2022). Wij hebben veel waardering voor gemeenschapsinitiatieven die een bijdrage leveren aan de integratie van deze nieuwe inwoners. Maar ook voor initiatieven van maatschappelijke organisaties. Wij gaan er van uit dat statushouders zelf ook een stevige bijdrage leveren aan hun eigen integratie.

Arbeidsmigranten

De huidige coalitie in Peel en Maas heeft daarnaast de ambitie om bij te dragen aan een aantrekkelijke regio voor arbeidsmigranten (zie kaderstelling 'Ruimte en Economie'). Arbeidsmigranten die hier langdurig of permanent willen verblijven, maken indien mogelijk zo snel mogelijk onderdeel uit van de lokale gemeenschap. We leveren hier graag onze bijdrage aan door samen met gemeenschappen na te denken over onze bijdrage aan het warme welkom voor deze arbeidsmigranten. Initiatieven van gemeenschappen die hier een bijdrage aan willen leveren, waarderen we erg en faciliteren we desgevraagd. De ambitie dat arbeidsmigranten die hier langdurig of permanent willen verblijven zo snel mogelijk onderdeel uitmaken van de lokale gemeenschap, betekent voor onze gemeenschap ook dat zij gebruik maken van de mogelijkheden van de reguliere woningmarkt.

Het nieuwkomersbeleid vormt een concretisering van de kaderstellingen Sociaal Domein, Vitale Gemeenschappen en Ruimte en Economie:

Sociaal Domein en Vitale gemeenschappen

Het Goede Leven in Peel en Maas voor iedereen: We willen als gemeente graag bijdragen aan het goede leven in Peel en Maas. Bij alles wat wij doen zijn drie kernwaarden voor ons leidend: zelfsturing, duurzaamheid en diversiteit. In de dagelijkse praktijk doen we als lokale overheid wat we kunnen om deze ambitie te verwezenlijken. Dit doen we samen door in gesprek te zijn met betrokken inwoners, ondernemers en gemeenschappen. Maar onze rol als overheid is beperkt. Het zijn juist deze gemeenschappen en hun collectieven hierin, die het verschil kunnen maken. Het is voor de overheid de kunst zich op een goede manier te verhouden tot de waardevolle initiatieven van deze (groepen) mensen.

In de kaderstellingen formuleren we het volgende over gemeenschapsontwikkeling en diversiteit:

- Gemeenschapsontwikkeling: Inwoners, waaronder de nieuwkomers die zich permanent willen vestigen, nemen maximaal deel aan ontwikkelingen in de (lokale) samenleving. Daarbij nemen zij zelf de regie over hun eigen ontwikkeling en de ontwikkelingen in hun omgeving, als onderdeel van de grotere samenleving. In het samenleven met andere inwoners gaan inwoners tolerant om met elkaar en respecteren zij elkaars verschillen. Generaties dragen zorg voor elkaar en geven elkaar ruimte om te vernieuwen en te veranderen: sociale innovatie en emancipatie zijn basisvoorwaarden voor het behoud van het Goede leven. Inwoners zijn leidend als het gaat om het hoofddoel: het realiseren en behouden van vitale en intelligente gemeenschappen, die gevormd en gedragen worden door betrokken inwoners. Overheden en maatschappelijke organisaties nemen dit hoofddoel als uitgangspunt voor hun handelen en leveren hier, waar gevraagd, een ondersteunende bijdrage aan.
- Diversiteit in de gemeenschappen zien we als een belangrijke bron van gesprek en ontwikkeling voor en door die gemeenschap. We nemen verantwoordelijkheid wanneer minderheidsgroepen onvoldoende deelnemer zijn in de gemeenschappen, als ze te maken krijgen met discriminatie of voorzieningen hun onvoldoende bereiken.

Ruimte en Economie

- Om te voorzien in een goede afstemming van de vraag en aanbod van arbeidskrachten zijn arbeidsmigranten onmisbaar. We gaan in onze regio voor een uitnodigende en bindende strategie van de arbeidsmigranten. Zij zijn nodig voor de verdere economische groei van onze regio én wanneer een deel zich definitief vestigt heeft dat een positief effect op de demografische ontwikkeling. In 2011 hebben de regiogemeenten, inclusief enkele Midden-Limburgse gemeenten, dit onderschreven in de verklaring 'het belang van arbeidsmigranten'. De verklaring wordt ook ondersteund door de Provincie. Uiteraard speelt dit ook voor andere nieuwkomers, zoals statushouders. We constateren dat arbeidsmigranten werkzaam zijn in verschillende sectoren. Er is een permanente huisvestingsbehoefte van deze tijdelijke werknemers en werknemers die zich hier blijvend willen vestigen.

- We hebben oog voor doelgroepen met bijzondere aandacht, waaronder ouderen, jongeren, zorgbehoevenden, statushouders, tijdelijke arbeidskrachten etc. We dragen zorg dat er zowel kwantitatief als kwalitatief voldoende woonruimte beschikbaar is voor deze doelgroepen waarbij het uitgangspunt in principe is dat iedereen zo lang mogelijk in de eigen omgeving kan blijven wonen. We zetten in op evenredige participatie van deze doelgroepen en we richten ons ruimtelijk beleid zodanig in dat deze doelgroepen zo snel en zo lang mogelijk deel worden en blijven van het samenleven in gemeenschappen. Het woonbeleid is verder uitgewerkt in 'Vitaal Wonen, 2019'.

Een veranderende samenleving: verscheiden en vlottend (wisselend)[1]

Migratie naar ons land, zo ook naar Peel en Maas, heeft een structureel karakter gekregen. Dat zal de komende jaren niet verminderen. Nederland is uitgegroeid tot een dynamische migratiesamenleving die een grote aantrekkingskracht heeft op migranten uit alle delen van de wereld. Ons land ontving vanaf 2010 jaarlijks meer dan 150.000 migranten en vanaf 2015 meer dan 200.000 personen. In plaats van grote groepen uit één bepaald land, zullen in de toekomst meer kleinere groepen uit meer landen hierheen komen. Hierdoor neemt de verscheidenheid naar herkomst toe. Ook hebben we te maken met meer 'vlottendheid': veel migranten zijn tegenwoordig passanten en vertrekken na verloop van tijd weer. In Peel en Maas noemen we dit short stay migranten.

De grote verscheidenheid naar herkomst en de kortere verblijfsduur van immigranten maken het samenleven ingewikkelder, vooral in buurten, scholen en verenigingen. Er is ook een risico van versplintering door het uit elkaar vallen van de samenleving in kleinere groepen die houvast zoeken in hun eigen identiteit en met de ruggen naar elkaar komen te staan. Ook hebben sommige migrantengroepen, of hun kinderen, bijvoorbeeld moeite om een baan te vinden of te houden.

Er is tegenwoordig ook een veel grotere verscheidenheid naar migratiemotief en sociaaleconomische status:

- De 'klassieke' immigranten uit Marokko en Turkije waren laaggeschoolde arbeidskrachten. Ook veel van de 'nieuwe' arbeidsmigranten uit Polen, Bulgarije en Roemenië doen laaggeschoold werk (net als statushouders);
- Migranten uit andere landen van de Europese Unie (EU), de Verenigde Staten, India en China zijn hoogopgeleid. Zij komen om te studeren of te werken in de informatietechnologiesector, de financiële wereld, of bij één van de vele internationale organisaties en bedrijven;
- Weer anderen, bijvoorbeeld Syriërs, Somaliërs en Eritreeërs, zijn op de vlucht voor burgeroorlog en onderdrukking;

Deze groepen verschillen ook in juridische status, religie, leeftijd en andere kenmerken, die belangrijk zijn voor de maatschappelijke positie van migrantengroepen.

[1] ***Samenleven in verscheidenheid, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), 2020***

Verscheidenheid en vlottendheid in Peel en Maas

De grote verscheidenheid naar herkomst en verblijfsduur zien we ook terug in de agrarische Peel en Maas (net zo als in Horst aan de Maas en Deurne). In 2021 wonen er mensen van 76 verschillende nationaliteiten in Peel en Maas. Na mensen met een Nederlandse nationaliteit, zijn mensen uit Polen het meest vertegenwoordigd. Daarna volgen Duitsers, Syriërs en Roemenen. Er zijn verschillende soorten migranten waaronder de statushouders en arbeidsmigranten.

Statushouders

Uit onze gegevens blijkt dat het merendeel (67%) van de statushouders die zich tussen maart 2016 en maart 2021 gevestigd hebben <30 jaar[2] is. De taakstelling wordt op jaarlijkse basis vastgesteld wordt door het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Motieven: asielzoekers vragen in Nederland asiel aan. De Immigratie-en Naturalisatiedienst (IND) beoordeelt alle aanvragen. De erkende vluchtelingen, degene die gevlucht zijn voor oorlog en/of onderdrukking, krijgen een status in Nederland en moeten een woning toegewezen krijgen. Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) organiseert het proces van huisvesting in het kader van missies en de taakstelling. Gemeentes hebben de verplichting om de jaarlijkse taakstelling huisvesting statushouders uit te voeren. De statushouders verblijven vooraf in een Asielzoekerscentrum in Nederland of in een vluchtelingenkamp in een derde land. In dit geval dragen de Verenigde Naties ze voor als hervestiger.

Uiteraard vinden wij het erg van belang dat statushouders beschikken over kwalitatieve huisvesting in Peel en Maas. Wel vinden wij dat deze woningbehoefte niet ten koste mag gaan van het vervullen van de woonwens van andere inwoners. Dit is een uitdaging gezien de huidige krapte op de woningmarkt. Er is in Peel en Maas een tekort aan passende en betaalbare woningen in de vorm van appartementen en/of studio's. Er zijn daarnaast lange wachttijden om in aanmerking te komen voor eengezinswoningen. Deze situatie zorgt ervoor dat we geregeld in de knel komen met het behalen van de taakstelling.
Statushouders starten na de verhuizing met inburgering en gaan opzoek naar werk en/of scholing. Daarbij krijgen ze ondersteunen van de Consulenten Werk van de gemeente en de Maatschappelijk Begeleiders van Vorkmeer.

Vlottendheid: bij de jongere statushouders (<30 jaar) is sprake van een grote vlottendheid:

1. Uit het Basisregistratie Personen van Peel en Maas blijkt dat 73% van de uitgestroomde statushouders in de periode 2018-2020 jonger dan 30 jaar is.
2. Zo'n 67% van deze personen stroomt uit naar andere regio's in Nederland. De jongeren verhuizen veelal naar de grotere steden zoals Venlo. Daarnaast emigreren enkele personen. Dit ten nadele van de ambitie van gemeente Peel en Maas om jonge mensen aan te trekken als tegenhanger van de verwachte vergrijzing.

[2] ***Gegevens uit 'taakstelling registraties vergunninghouders'. Geb. datum van 17 personen onbekend***

Arbeidsmigranten

Motieven: arbeidsmigranten hebben vaak een economisch motief om af te reizen naar de regio Limburg-Noord, waaronder Peel en Maas. Zij werken in Peel en Maas vooral in de land,- en/of tuinbouw. Ook werken zij veel in de logistiek. Arbeidsmigranten vinden eerst (tijdelijk) werk en gaan dan opzoek naar een woning, Dit proces verloopt dus anders dan bij de statushouders die eerst een woning toegewezen krijgen en dan opzoek naar werk gaan.

Vlottendheid: Bij de arbeidsmigranten is sprake van een grote vlottendheid[3]

1. Het merendeel van de arbeidsmigranten, ca 80 procent (zie shortstay huisvestingsbeleid, 2021), vestigt zich tijdelijk in Peel en Maas. Er zijn in Peel en Maas zo'n 4100 bedden gegund voor shortstay arbeidsmigranten. Dit aantal zal mogelijk in de toekomst nog toenemen.
2. Arbeidsmigranten verblijven langer in de regio, of vestigen zich permanent, als zij een vast contract krijgen en mobiel zijn[4]. Zij gaan dan opzoek naar een eigen woonplek. De arbeidsmigranten schrijven zich in bij de woningbouwcorporaties of kopen een woning daar waar als eerste een betaalbaar appartement of woning vrij komt. Zij laten zich hierbij niet leiden door gemeentegrenzen. Er woont slechts een fractie van het totaal aantal arbeidsmigranten, die jaarlijks naar Peel en Maas komen om te werken, in reguliere woningen.

2.Uitgangspunten tijdelijk en langdurig verblijf nieuwkomers

De grote verscheidenheid in nationaliteiten, motieven en verblijfsduur vraagt om een aangepast nieuwkomersbeleid. Het is belangrijk om het verschil in verwachtingen ten aanzien van nieuwkomers te duiden. Deze stemmen we af op de verblijfsduur. Hierin verschillen ook de rollen van het (in)formele netwerk.

Langdurig verblijf nieuwkomers (statushouders en arbeidsmigranten)[5]

- Wij verwachten dat de nieuwkomers, die langdurig in Peel en Maas wonen, zich inzetten om de lokale gebruiken, de Nederlandse taal en de wet,-en regelgeving **eigen maken**.
- Wij nemen als gemeente onze verantwoordelijkheid door regie te voeren over inburgeringstrajecten. Arbeidsmigranten hoeven niet in te burgeren op grond van EU-verdragen. In het rapport van Roemer[6] en de WRR (2020) stelt men voor om de basisvoorzieningen voor inburgering ook open te stellen voor arbeidsmigranten. We zullen dit voorstel overnemen wanneer dit aansluit op de vraag van arbeidsmigranten
- Verschillende netwerkpartners ondersteunen de nieuwkomers. Denk hierbij aan sleutelpersonen (ervaringsdeskundigen), inwoners van de kernen, voorzieningen zoals de bibliotheek, ondernemers en de zorg,-en welzijnspartners.

Tijdelijk verblijf nieuwkomers (arbeidsmigranten)

- Wanneer een arbeidsmigrant tijdelijk in Peel en Maas verblijft verwachten wij dat hij of zij op de **hoogte is of wordt gebracht** van de wet- en regelgeving en van de lokale gebruiken. Hier hebben werkgevers en de gemeente een rol in.

---

[3] ***Onderzoek internationale werknemers in Limburg, Decisio Companen, 2020***

[4] ***Lokaal onderzoek naar integratie van shortstay en longstay arbeidsmigranten in Peel en Maas, 2020***

[5] ***in het geval van arbeidsmigranten gaat het om een verblijf van 18 maanden of langer***

[6] ***Rapport 'Geen tweederangs burgers', E.Roemer, 2020***

- Wij verwachten dat de werkgevers van de arbeidsmigranten maatschappelijk verantwoord ondernemen door goede huisvesting aan te bieden en te voorzien in (lokale) informatievoorziening. Inwoners van de omliggende gemeenschap worden betrokken bij nieuwe huisvestingsinitiatieven.
  Als de werknemers aangeven dat ze graag voor langere tijd in Nederland willen blijven, moeten werkgevers ontwikkelingsmogelijkheden bieden zoals het volgen van taalles (shortstay huisvestingsbeleid, 2021).
- Wij nemen als gemeente onze verantwoordelijkheid door tijdelijke arbeidsmigranten een warm welkom te bieden. Wij stimuleren inschrijving in het BRP. We staan de mensen bij inschrijving op de werklocatie persoonlijk te woord en overhandigen informatiefolders in het Engels, Pools en Roemeens over hoe het werkt in Nederland en in Peel en Maas[7]. De Contactfunctionaris Arbeidsmigranten van de gemeente zorgt hiervoor in samenwerking met de medewerkers van Burgerzaken.
- **Wij hopen dat een warm welkom, adequate informatie en goed werkgeverschap bij de arbeidsmigranten leiden tot de keuze om zich permanent te vestigen in Peel en Maas.**

3.Nieuwkomers aan het woord

Omdat we het belangrijk vinden dat dit nieuwkomersbeleid aansluit bij de vraag van de gemeenschap onderzochten we wat arbeidsmigranten zelf verstaan onder deelname aan de lokale samenleving. We interviewden om deze reden zes longstay arbeidsmigranten en vier shortstay arbeidsmigranten[8].

Arbeidsmigranten

Net als voor iedere andere inwoner geldt ook voor de arbeidsmigrant dat zij intrinsiek gemotiveerd moeten zijn om deel te (willen) nemen aan de samenleving. Uit ons onderzoek blijkt dat de arbeidsmigranten op zoek gaan naar mogelijkheden om contact te leggen met andere inwoners (opbouwen van een lokaal netwerk) en om de Nederlandse taal machtig te worden wanneer ze een permanente eigen woonplek hebben.

De shortstay arbeidsmigranten hebben over het algemeen weinig interesse om aan te sluiten bij de lokale gemeenschap. Zij winkelen slechts in Peel en Maas en vallen voor de rest terug op hun eigen netwerk. Dit netwerk bestaat veelal uit andere arbeidsmigranten uit verschillende landen. Sommigen redden zich prima met het uitdrukken in hun moedertaal en/of Engels.
Voor het informeren en wegwijs maken van deze groep (tijdelijke) inwoners in Peel en Maas, zien we een grote rol weggelegd voor de huisvesters en de ondernemers. Sommige arbeidsmigranten besluiten om zich permanent te vestigen in Peel en Maas.

[7] **Dit als voorloper op de Single Digital Gateway: de Europese toegangspoort die Europeanen toegang gaat geven tot informatie en procedures. De verordening vereist onder andere dat een deel van de huidige informatie en diensten in een andere taal aangeboden wordt.**

[8] ***Lokaal onderzoek naar integratie van shortstay en longstay arbeidsmigranten in Peel en Maas, 2020.***

Schematisch ziet het keuzeproces van arbeidsmigranten er grofweg als volgt uit:



Uit de interviews blijkt dat er drie persoonsbeelden te onderscheiden zijn:



De zelfredzame arbeidsmigranten vinden zelfstandig hun weg binnen de gemeente. Dit omdat ze een open persoonlijkheid hebben en niet schromen om contact te maken.
Er is ook een groep die niet weet hoe en waar zij mensen kunnen ontmoeten om contact mee te maken. Zij geven aan dat zij niet goed op de hoogte zijn van initiatieven in de kernen. Of durven de stap niet te zetten om contact met lokale inwoners te maken door een gesloten houding van hunzelf en/of van de Nederlanders. *Het is interessant om te onderzoeken wat de mensen met dit persoonsbeeld nodig hebben om wél contact te kunnen/durven maken met mensen met een andere achtergrond.*
Ook is er een groep die geen interesse heeft om zich aan te passen aan Nederlandse gebruiken. Zij redden zich prima door hun eigen taal en/of Engels te spreken en gaan vooral om met medelanders.

Arbeidsmigranten krijgen nogal eens te maken met vooroordelen. Deze vooroordelen bemoeilijken het proces om aansluiting te vinden bij inwoners van Peel en Maas. Daarnaast kost het tijd en energie om (plaatselijke) gewoontes te leren kennen en daarbij kunnen de nieuwkomers wel wat ondersteuning wensen. De arbeidsmigranten zijn veelal afhankelijk van internet of medelanders als informatiebron. Of deze informatie te alle tijde betrouwbaar is valt te betwisten.

Statushouders

We zien deze verschillen in zelfredzaamheid ook bij de statushouders terug. Zij onderscheiden zich echter van de arbeidsmigranten omdat de culturele en/of religieuze verschillen vaak groter zijn en er een grotere taalbarrière is. Veel statushouders spreken geen Engels, alleen hun moedertaal, waardoor contact maken moeilijk is. Ook komt het vaak voor dat de statushouders analfabeet zijn.

In vergelijking met de arbeidsmigranten zijn er binnen de groep statushouders meer laaggeschoolden omdat ze in het thuisland minder onderwijs aangeboden krijgen. Daarnaast zijn veel statushouders getraumatiseerd omdat zij uit oorlogsgebied komen. De complexiteit van deze doelgroep is ook inherent aan het uitnodigen van kwetsbare vluchtelingen uit het hervestigingsprogramma van de Verenigde Naties. Om die redenen ontvangen alle statushouders maatschappelijke begeleiding.

De maatschappelijke begeleiding van statushouders bestaat uit twee componenten (Divosa, 2021):

- praktische hulp bij het regelen van de basisvoorzieningen: Hierbij is in ieder geval aandacht voor wonen, zorg, werk, inkomen, verzekeringen en onderwijs. Denk aan het openen van een bankrekening of het aanvragen van een uitkering of een verzekering. Ook de kennismaking met de lokale woonomgeving hoort hierbij, zodat statushouders wegwijs worden in hun nieuwe woonplaats en zelfstandig kunnen deelnemen aan de samenleving.
- voorlichting over de basisvoorzieningen in de Nederlandse samenleving: denk hierbij aan thema's als wonen, zorg, werk, inkomen, onderwijs en opvoeding. Daarnaast is er aandacht voor de kennismaking met maatschappelijke organisaties, zoals scholen en zorg- en welzijnsorganisaties.

Gemeenten kunnen een koppeling maken met de (verplichte) activiteit of excursie in het participatieverklaringstraject (PVT).

De arbeidsmigranten krijgen deze uitgebreide vorm van maatschappelijke begeleiding niet vanwege hun hogere mate van zelfredzaamheid. Er wordt echter wel voor gekozen om informatie aan arbeidsmigranten te vertrekken over basisvoorzieningen in Peel en Maas. Dit gebeurt door het verstrekken van folders bij inschrijving in het BRP.

4. Samenwerkingspartners aan het woord

De gemeenschappen

Inwoners en gemeenschappen bepalen in eerste instantie zelf hoe ze invulling geven aan dit thema. Dit laat zich niet afdwingen door overheidsbeleid. We waarderen en stimuleren de inspanningen die inwoners verrichten om nieuwe inwoners op te nemen in de gemeenschap.

We merken dat het thema 'nieuwe inwoners' in toenemende mate op de agenda staat van de dorpskernen (o.a. Baarlo, Egchel, Maasbree, Kessel). Zo zien we het onderwerp terug in recente dorpsontwikkelingsvisies en in een aantal kernen zijn werkgroepen actief die zich bezig houden met het verwelkomen en integratie van nieuwkomers.

Bij gelegenheid kunnen we het thema adresseren bij dorpsoverleggen en/of aanverwante werkgroepen. Dit met als doel bewustwording over het onderwerp te creëren. Bij urgente zaken, bijvoorbeeld uitsluiting van nieuwkomers, zijn deze inwoners waardevolle gesprekspartners die vanuit hun rol mogelijk een bijdrage kunnen leveren aan het zoeken van oplossingen.

Stichting Vorkmeer

Stichting Vorkmeer draagt vanuit hun expertise bij aan de ontwikkeling van vitale, inclusieve kernen in Peel en Maas. Niet door het zelf te doen of over te nemen maar door bewoners en groepen te stimuleren en het vertrouwen te geven dat zij zelf de regie hebben over hun leven, omgeving en handelen. Ze hebben oog voor de ambities, behoeftes en capaciteitsinzet van ieder dorp en de eigenheid van het individu daarbinnen. Ze werken zowel kerngericht (opbouwwerkers) als individueel (maatschappelijke begeleiding statushouders, Wegwijzer etc.). Ze stimuleren mensen om verbindingen te leggen met anderen voor de realisatie van een droom of oplossing van een probleem. Ze werken aan samenredzaamheid en zien de vraag van het individu ook altijd vanuit het perspectief van de gemeenschap.

Stichting Vorkmeer zet in op bewustwording en tolerantie in gemeenschappen, iedereen doet mee ongeacht afkomst. Daar waar nodig ondersteunen ze initiatieven uit de kernen, zo ook die gericht zijn op nieuwkomers. Voorbeelden hiervan zijn: het agenderen van aandacht voor het onderwerp nieuwkomers in kernen waar dit nodig is, ondersteunen van werkgroepen nieuwkomers in diverse kernen en activiteiten binnen het Taalpunt. Specifieke signalen over nieuwkomers delen ze met de gemeenschap en in gezamenlijkheid met netwerkpartners pakken ze deze op om op een passende manier hulp te kunnen bieden.

Ondernemers van platform 'WijMakenWerkvanWerk'

De zeven gesproken ondernemers uit het WijMakenWerkvanWerk- netwerk van Peel en Maas geven aan dat ze openstaan voor het ontvangen van statushouders. Ze willen hun een kans bieden op de arbeidsmarkt. De ondernemers geven aan dat culturele en/of taalverschillen vaker een belemmering zijn om een traject te laten slagen.

Adviesraad Sociaal Domein (ASD)

De ASD adviseert om aandacht te behouden voor de individuele behoefte van statushouders én gemeenschappen te blijven prikkelen om open te staan voor nieuwkomers. Dat is niet altijd een vanzelfsprekendheid. Ze adviseren daarnaast om oog te hebben voor verbinding door middel van activiteiten zoals een burendag, rekening houdend met de eigenheden van de dorpen.

Basisonderwijs en kindercentra Peel en Maas

De onderwijsstichtingen en kindercentra geven aan dat anderstalige kinderen worden 'ondergedompeld' in een taal,- en cultuurbad. Dit is belangrijk om integratie te bevorderen. Daarbij is het essentieel dat de samenwerking gezocht wordt met de ouders van kinderen en andere (maatschappelijke) partners.

5.Meervoudigheid van overheidsrollen

Bij de uitvoering van het collegebeleid nieuwkomers vult de gemeente zowel een autoritaire rol (rood) als een regelgestuurde (blauwe rol) en communicatieve (groene rol) in.

De autoritaire overheid (rood)
De gemeente voert de taken uit die gelieerd zijn aan de Participatiewet en de Inburgeringswet. Wij wijzen de nieuwkomers op hun rechten en plichten die voortvloeien uit deze wetten. Er zijn mogelijkheden om te handhaven op het moment dat de nieuwkomers niet meewerken aan hun plichten. Bij weerstand om mee te werken aan inburgering of werktoeleiding is het essentieel om in eerste instantie de dialoog aan te gaan om te achterhalen waar de weerstand vandaan komt in plaats van direct over te gaan op het opleggen van straffen.

Regelgestuurde overheid (blauw)

Het is van belang om, ondanks de wettelijke taken bij inburgering en participatie, oog te hebben voor de standpunten en wensen van inwoners van Peel en Maas en de maatschappelijk betrokken partijen. Dit kan nagestreefd worden door een waarderende houding aan te nemen waarbij uitgegaan wordt van gelijkwaardig partnerschap. Dit zal een zoektocht zijn én blijven waarover de dialoog met de verschillende samenwerkingspartners gevoerd moet worden. Wij betrekken statushouders, arbeidsmigranten, maatschappelijke partners (welzijnsinstelling, ondernemers, onderwijs) bij het inrichten en uitvoeren van de inburgering,- en participatietrajecten.

We nemen ook een blauwe rol aan op het moment dat de faciliterende rol (groen) niet toereikend is. Soms is er meer sturing nodig. Het is niet vanzelfsprekend dat er gemeenschapsinitiatieven of verbindingen ontstaan voor of tussen inwoners met verschillende achtergronden. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van een kloof die ontstaat door vooroordelen of het ‘’onbekend maakt onbemind’’ principe. Gemeenschappen (inwoners, onderwijs, ondernemers) worden, indien noodzakelijk, geprikkeld om aandacht te hebben voor nieuwkomers met als doel om bewustwording te creëren.

Communicatieve overheid (groen)
Onze basishouding is dat we iedere inwoner van Peel en Maas gelijk behandelen en faciliteren, zo ook de nieuwkomers. We hebben oog voor ieders individuele vermogen, perspectief en beleving.
In Peel en Maas vullen we deze faciliterende rol in aan de hand van initiatieven uit de gemeenschappen en door de ‘Leerontwikkelroutes’.

De Leerontwikkelroutes

Iedere inwoner heeft recht op zoveel mogelijk zelf gegenereerde bestaanszekerheid. Wij ondersteunen iedere inwoner die hulp nodig heeft om mee te doen in de samenleving. De vraag van de inwoners (deelnemers én ondernemers) zijn leidend. Wij faciliteren de routes.

We werken samen met:

- De inwoner zelf: de inwoner heeft regie op zijn of haar traject door de persoonlijke interesses en passie aan te geven. Nieuwkomers onderscheiden zich van inwoners zonder migratie achtergrond vanwege de taalbarrière en cultuurverschillen (bijvoorbeeld geloofsovertuiging of werkcultuur). Dat vraagt om een specifieke aanpak als aanvulling op de generalistische aanpak van de Leerontwikkelroutes.
- ‘Wij Maken Werk van Werk’: een lokaal ondernemersplatform aangestuurd door de ondernemers zelf.
- Consulenten Werk: zij zoeken op basis van persoonlijke ervaring, interesses en passie naar een reële en toepasbare mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Het doel hiervan is om uiteindelijk een intermenselijke en duurzame match bij een bedrijf te realiseren.
- Onderwijs en kinderopvang. De regie voor het invullen van onderwijs en kinderopvang ligt bij de onderwijsstichtingen en de kinderopvang. Het is belangrijk dat medewerkers aandacht hebben voor de systeemwereld van het anderstalige kind en verbindingen leggen met de thuissituatie en de dorpen, waaronder het verenigingsleven.

- Taalpunt/taalscholen. Waarbij het belangrijk is dat het taalaanbod aansluit op de wens en mogelijkheden van de taalvrager. VB: kennismaken met de buurman of taal behorende bij een functie aanleren.
- Sleutelfiguren uit de gemeenschap en de opbouwwerkers van Vorkmeer. Zij nemen tendensen in de samenleving waar. Dit geeft voeding voor het initiëren van een dialoog tussen de inwoners onderling. Mogelijk ontstaan er door deze dialoog ook nieuwe gemeenschapsinitiatieven. We steunen bijvoorbeeld initiatieven die ten goede komen aan de beeldvorming van nieuwkomers. We hopen dat het (h)erkennen van nieuwkomers drempelverlagend werkt om contact te leggen.

6. Actielijnen

We hebben voor de komende jaren enkele actielijnen geformuleerd. De complexiteit van dit vraagstuk vraagt om een aanpak die meebeweegt met en inspeelt op de vraag van de samenleving. Dat betekent dat het moment en het tempo van de uitvoering van de actielijnen worden bepaald door de behoefte van de gemeenschap. De actielijnen vertalen we naar uitvoeringsafspraken.

Stichting Vorkmeer stimuleert de gemeenschapsontwikkeling in Peel en Maas via het opbouwwerk, de Wegwijzer en het maatschappelijk werk. Daarnaast zijn er actielijnen gericht op nieuwkomers vastgesteld:

- Wij faciliteren initiatieven vanuit de gemeenschap gericht op goed samenleven.
- Wij stimuleren positieve beeldvorming over nieuwkomers (zie communicatief strategisch plan);
- Wij delen goede voorbeelden van nieuwkomers zoals de hoge duurzame uitstroom uit de bijstand van statushouders in Peel en Maas;
- We faciliteren cultuursensitief werken binnen het brede sociale domein en de werkgevers om o.a. een betere dienstverlening te bieden;
- Wij faciliteren goede informatievoorziening door het aanbieden van informatiefolders in het Engels, Roemeens, Pools en Arabisch.
- Stichting Vorkmeer voert onder andere de maatschappelijke begeleiding van statushouders uit;
- Wij ontwikkelen samen met Stichting Vorkmeer de inburgeringsvoorzieningen voor statushouders door met specifieke aandacht voor vrouwelijke inburgeraars (duaal, lokaal, integraal);
- Waar nodig stellen wij de inburgeringsvoorzieningen open voor arbeidsmigranten (duaal, lokaal, integraal);
- Samen met ondernemers, onderwijs en andere maatschappelijke partners ontwikkelen wij de Leerontwikkelroutes van Peel en Maas door (o.a. Wij Maken Werk van Werk);
- We werken samen met Stichting Vorkmeer en bibliotheek Maas en Peel om laaggeletterdheid (NT1/NT2) aan te pakken;
- We werken samen met lokale en regionale zorg,- en welzijnspartners zoals de GGD, huisartsenzorg, Veilig Thuis, Stichting Barka etc. om basisvoorzieningen voor eenieder toegankelijk te maken en om onveilige situaties aan te pakken;
- We zoeken/creëren samen met onze netwerkpartners betaalbare en passende (tijdelijke) woningen zoals studio's en appartementen (zie ook 'Vitaal Wonen, 2019');
- Primair onderwijs, voortgezet onderwijs en kinderopvang werken samen om de integratie van anderstalige kinderen en jongeren te bevorderen;
- Er wordt ingezet op anderstalige ouderparticipatie binnen het onderwijs;
- Wij leveren een inhoudelijke bijdrage aan de Single Digital Gateway om dienstverlening te optimaliseren;
- Wij werken integraal (intern/extern), regionaal (o.a. taal en informatievoorziening) en nationaal samen om kennis te delen.